

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา: เทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง และเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 แบบ คือ แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดจำนวน 147 คน และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไป ข้อดี ปัญหาในการจัดการขยะ สาเหตุ แนวทางการแก้ไข และผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย สัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลและเจ้าหน้าที่ของเทศบาล จำนวน 15 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง สามารถนำมาสรุปผลของการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

จุดประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง แบ่งการสรุปผลการวิจัยได้ 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.9 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่สมรส คิดเป็นร้อยละ 55.1 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบว่า การศึกษาระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 28.6 การประกอบอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 25.9 รายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.6 ระยะเวลาของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง พบว่า ส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 70.7 การกำจัดขยะมูลฝอย พบว่า ส่วนใหญ่ทิ้งลงในถังขยะเพื่อให้เทศบาลมาเก็บ คิดเป็นร้อยละ 74.1 และการคัดแยกขยะก่อนกำจัด พบว่า ส่วนใหญ่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งขยะหรือกำจัดเป็นบางสิ่ง คิดเป็นร้อยละ 48.3

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกประเด็นมีการมีส่วนร่วมปานกลางเกือบทุกข้อ มีเพียงประเด็นเดียวที่การมีส่วนร่วมน้อย คือ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ข้อ 15 ได้รับประโยชน์จากการนำขยะมาหมักทำปุ๋ย รายละเอียดสรุปผลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมต่าง ๆ สามารถสรุปผลได้ทั้ง 6 ข้อ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมคิดของประชาชน พบว่า การค้นหาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 2.84
2. การมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน พบว่า การตัดสินใจพิจารณาปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 2.77
3. การมีส่วนร่วมวางแผนของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 2.81
4. การมีส่วนร่วมปฏิบัติของประชาชนพบว่ามีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะมูลฝอย มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 3.05
5. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ของประชาชน พบว่า ชุมชน บ้านเรือนมีความสะอาดขึ้น มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 3.34
6. การมีส่วนร่วมประเมินผลของประชาชน พบว่า การควบคุมการปฏิบัติการตามโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 2.87

จุดประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง โดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยปัจจุบันในครัวเรือน และเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง มีการแยกขยะเพื่อนำไปรีไซเคิล (Recycle) และทิ้งขยะมูลฝอยรวมกัน ถึงขยะมีปริมาณน้อยไม่พอกับความต้องการ ดังนั้นเทศบาลจึงจัดหานำมาเพิ่มให้ตามความต้องการ การขนย้ายขยะมูลฝอยทำได้ดีไม่มีขยะมูลฝอยตกค้าง

ข้อดีของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง มีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ชุมชนรักษาความสะอาด ชุมชนมีรายได้จากการ คัดแยกขยะมูลฝอย คนงานเก็บขยะมูลฝอยทำหน้าที่ขนย้ายขยะมูลฝอยได้ดี มีรถเก็บขยะ การจัดการเก็บขยะมูลฝอยเหมาะสมทั้งช่วงเวลา และสถานที่ทิ้งขยะมูลฝอย อุปกรณ์ที่ใช้ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมีสภาพพร้อมใช้งาน มีบ่อทิ้งขยะมูลฝอยในพื้นที่สะดวกในการกำจัดขยะมูลฝอย ประกอบกับประชาชนให้ความร่วมมืออย่างดีกับเทศบาล

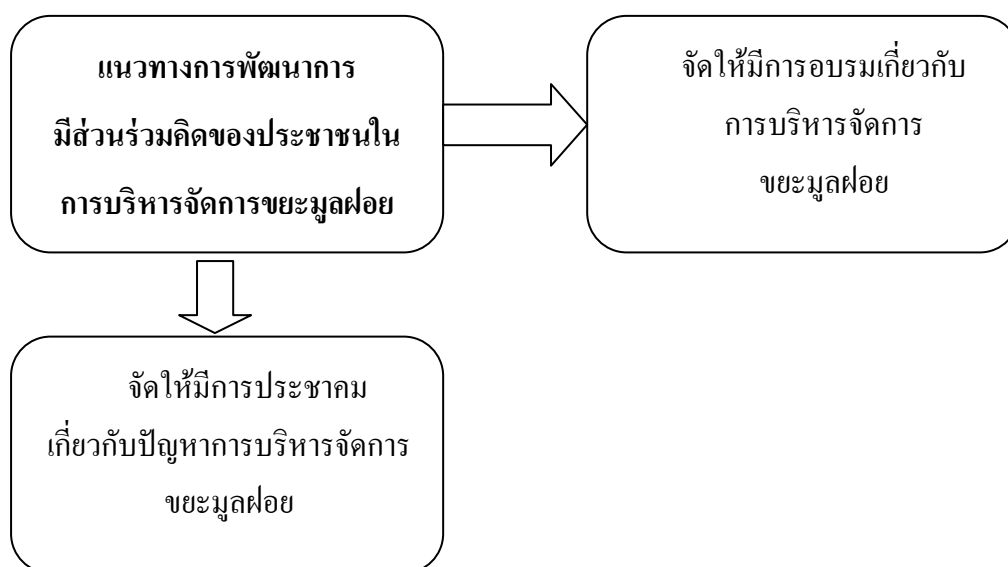
ปัญหาในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง ขยะมูลฝอยที่ทิ้งไม่มีการแยกจึงมีกลิ่นเหม็น คนงานเก็บขยะมีน้อย ขยะมูลฝอยมีมาก คนนอกพื้นที่นำขยะมูลฝอยมาทิ้งรวมในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง ถึงขยะกับรถขยะมีน้อย เจ้าหน้าที่มีความรับผิดชอบน้อย พื้นที่รอบนอกไม่มีระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ดี มีการทิ้งขยะมูลฝอยลงในแม่น้ำ ประชาชนขาดความเอาใจใส่ต่อปัญหาขยะมูลฝอยและไม่รู้หลักวิธีกำจัดที่ดี

สาเหตุของปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง ประชาชนนอกพื้นที่นำขยะมูลฝอยมาทิ้งในเขตเทศบาล จนปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นเป็นภาระการจัดการขยะมูลฝอยที่มากขึ้น เจ้าหน้าที่และประชาชนขาดความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา มีการจัดตลาดนัดแต่ไม่มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ถึงขยะมีความทรุดโทรมและสกปรก ไม่มีการแยกขยะมูลฝอย รถเก็บขยะมีขนาดเล็ก ประชาชนมีจำนวนมาก ผู้บริหารไม่จริงจังในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย

แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง จัดการขนย้ายขยะมูลฝอยให้เหมาะสมไม่ควรให้ขยะมูลฝอยล้นถัง เพิ่มจำนวนถังขยะ และถังแยกขยะ เพิ่มคนงานเก็บขยะเน้นการดูแลจัดเก็บขยะมูลฝอยให้มีความสะอาดไม่สกปรก เพิ่มรถเก็บขยะ ใช้การประชาสัมพันธ์ปลุกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึกใส่ใจร่วมมือกันแยกขยะมูลฝอยเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน นำกฎเทศบัญญัติมาบังคับใช้อย่างจริงจัง และร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการขยะในชุมชน

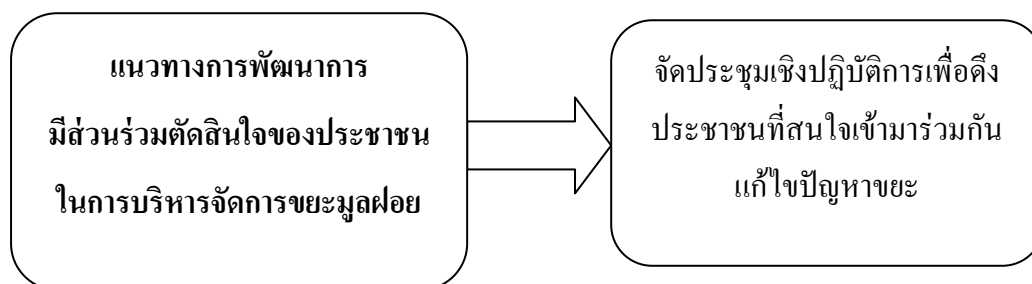
ใครควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลโพธิ์ทองภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบด้วย ประชาชน เทศบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ได้ดังนี้
ยุทธศาสตร์ด้านร่วมคิด

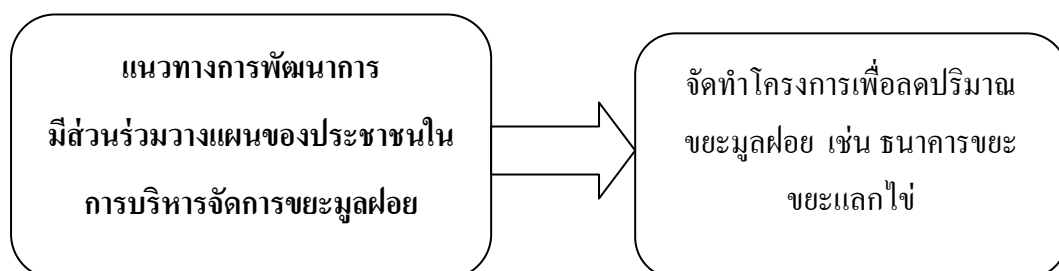
ภาพประกอบ 6 แสดงแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมคิด

ยุทธศาสตร์ด้านร่วมตัดสินใจ

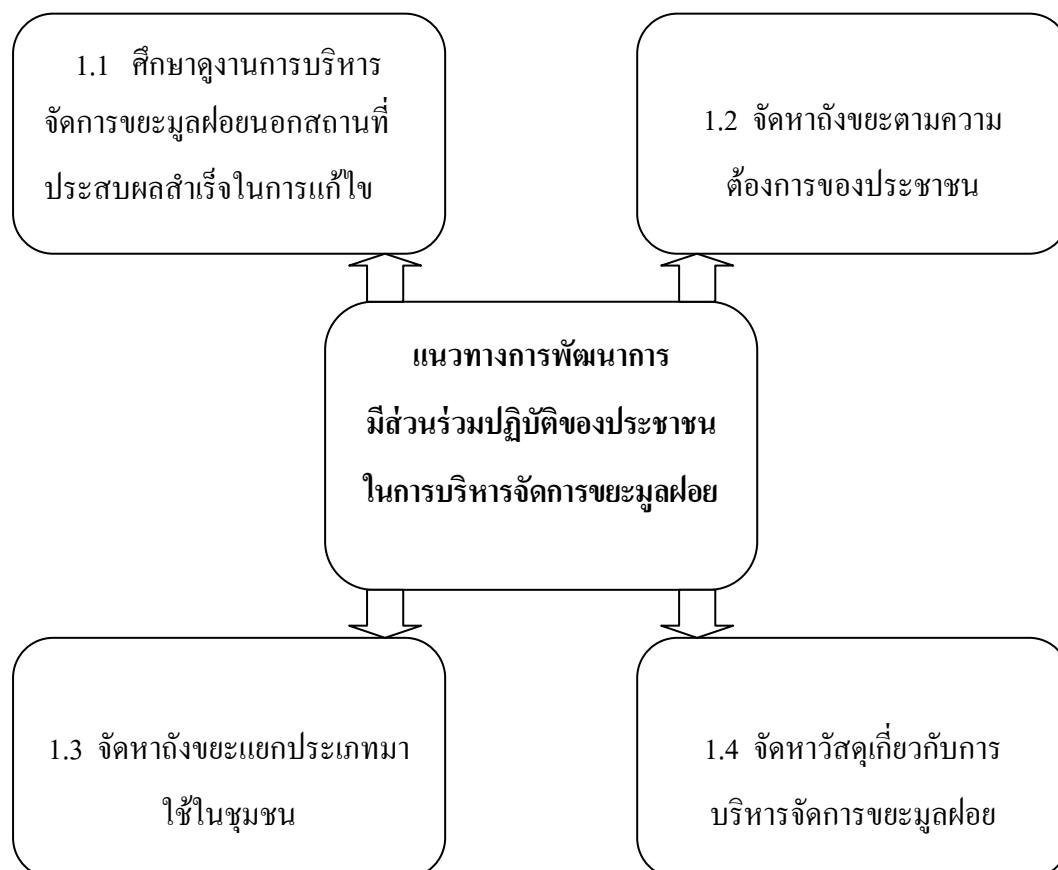
ภาพประกอบ 7 แสดงแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ

ยุทธศาสตร์ด้านร่วมวางแผน

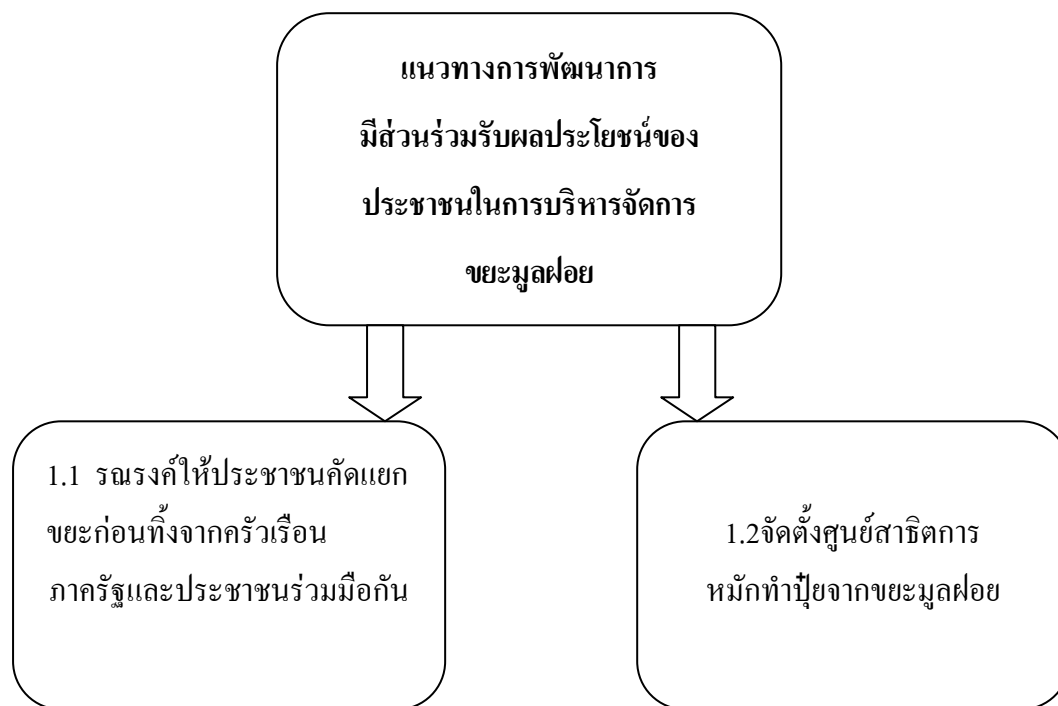
ภาพประกอบ 8 แสดงแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมวางแผน

ยุทธศาสตร์ด้านร่วมปฏิบัติ

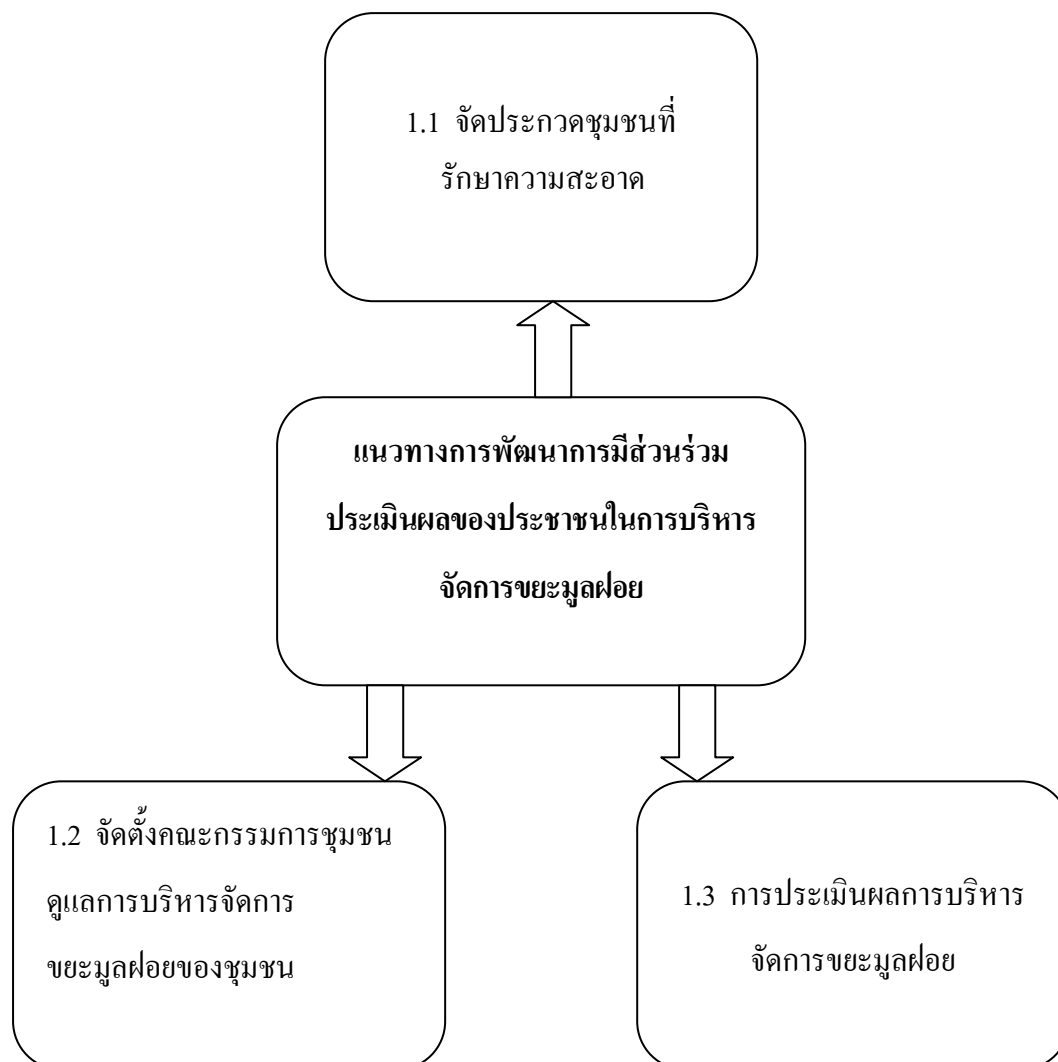
ภาพประกอบ 9 แสดงแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ด้านร่วมรับผลประโยชน์

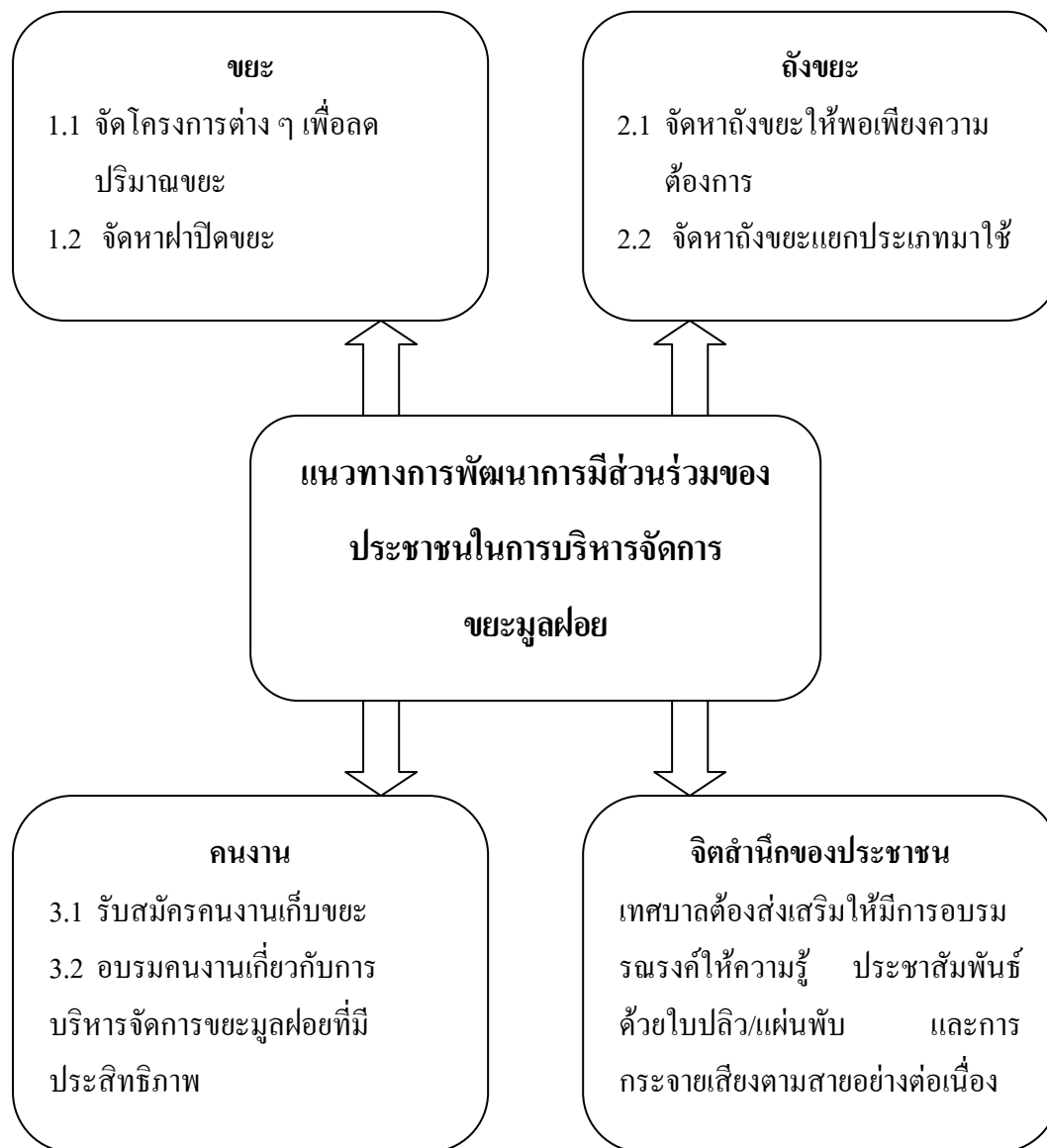
ภาพประกอบ 10 แสดงแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

ยุทธศาสตร์ด้านร่วมประเมิณผล

ภาพประกอบ 11 แสดงแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยด้านการมีส่วนร่วมประเมิณผล

ยุทธศาสตร์จากการสัมภาษณ์

ภาพประกอบ 12 แสดงการพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจากข้อมูลการสัมภาษณ์

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลนั้น ในภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะประชาชนเคยชินกับการที่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาหน่วยงานของทางราชการมิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทการมีส่วนร่วม โดยการดำเนินการเกือบจะทุกด้านภาครัฐเป็นผู้จัดให้ประชาชนไม่เคยได้กำหนดความต้องการหรือทิศทางในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปารีชาติ วลัยเสถียร (2548) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น พบว่า

1. ด้านการมีส่วนร่วมคิด ผลการสำรวจระดับการมีส่วนร่วมคิด ของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง จากกลุ่มประชากรทั้งหมดพบว่าการมีส่วนร่วมคิดอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และในประเด็นการมีส่วนร่วมคิดหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อาจเป็นเพราะการที่ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ด้วยความกระตือรือร้น ในกระบวนการคิดหาแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) (2548 : 15-16) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนระดับต่างๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมหนึ่ง ๆ โดยความสมัครใจ และด้วยความกระตือรือร้น ในกระบวนการคิดการตัดสินใจมีการกำหนดเป้าหมายของสังคม และกำหนดการใช้ทรัพยากรเพื่อให้การบริหารกิจกรรม และโครงการนั้นบรรลุ

2. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ ผลการสำรวจระดับการมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง จากกลุ่มประชากรทั้งหมดพบว่าการมีส่วนร่วมตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพิจารณาปัญหา

การบริหารจัดการขยะมูลฝอย มีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อาจเป็นเพราะประชาชนมีส่วนร่วมกับรัฐที่จะตัดสินใจที่มีเป้าหมายโดยรวมที่จะได้รับการสนับสนุนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนให้ดีขึ้น และเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสร ปีนอักษรสกุล (2548 : 15) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการซึ่งสาธารณชนมีความห่วงกังวล มีความต้องการ และมีทัศนคติที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐที่จะตัดสินใจ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทาง ที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและจะต้องได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศเนติ พاجرทิศ (2547: 89-91) ที่พบว่า ประชาชนส่วนมากไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม และประชาชนไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายสำคัญ และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนของโคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen And Uphoff. 1977 : 6) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจจะทำอะไรและทำด้วยวิธีอย่างไร

3. การมีส่วนร่วมวางแผน ผลการสำรวจระดับการมีส่วนร่วมวางแผน ของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง จากกลุ่มประชากรทั้งหมดพบว่าการมีส่วนร่วมวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย มีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อาจเป็นเพราะประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2548 : 199-201) ที่กล่าวว่า ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะกำหนดปัญหา และความต้องการด้วยตนเอง โดยเฉพาะในขั้นตอนของการวางแผนแก้ไขปัญหา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศเนติ พاجرทิศ (2547: 89-91) ที่พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การทำกิจกรรมหรือโครงการอยู่ในระดับน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมควร กาพรัตน์ (2548 :77-78) ที่พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมการวางแผนและการร่วมติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อยถึงไม่มีส่วนร่วม

4. การมีส่วนร่วมปฏิบัติ ผลการสำรวจระดับการมีส่วนร่วมปฏิบัติของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง จากกลุ่มประชากรทั้งหมดพบว่าการมีส่วนร่วมปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นการมีส่วนร่วมการลดปริมาณขยะมูลฝอย คัดแยกขยะมูลฝอย เก็บรวบรวมขยะมูลฝอย เก็บขนขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และการประสานกับหน่วยงานอื่นภายนอกชุมชน อาจเป็นเพราะความ

ต้องการพื้นฐานของประชาชนที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจ ต้องการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย จึงเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปในทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมควร กาพันธ์ (2548 : 77-78) ที่กล่าวว่าผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ได้วิเคราะห์สถานการณ์ แสดงความคิดเห็นที่จะจัดการกับขยะมูลฝอยใน ชุมชน ร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนา โดยการจัดทำเป็นแผนงานโครงการเพื่อพัฒนาชุมชน และสอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิทยาสังคมมาสโลว์ (งามตา สุขประเสริฐ. 2542 : 49 อ้างอิงจาก Maslow. 1970.) ที่กล่าวว่า ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจความต้องการเหล่านั้น ถูกจำกัดลำดับขั้นของความต้องการจากน้อยไปหามาก โดยขั้นของความต้องการการยกย่องนับถือจากคนอื่นหรือมีเกียรติในสังคม ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การกระทำหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เพราะบุคคลหรือประชาชนมีความสามารถและมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาของตน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ ทรัพย์ผดุงชนม์ (2547 : 71-72) ที่พบว่า ข้อมูลพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

5. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ผลการสำรวจระดับการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง จากกลุ่มประชากรทั้งหมดพบว่าการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นได้รับประโยชน์จากการนำขยะกลับมาใช้ ชุมชน บ้านเรือนมีความสะอาดขึ้น สำหรับประเด็นได้รับประโยชน์จากการนำขยะมาหมักทำปุ๋ย ระดับการมีส่วนร่วมในระดับที่น้อย การกระทำการส่งเสริมหรือสนับสนุนการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ระหว่างภาครัฐกับ ภาคประชาชนน้อย และขาดความต่อเนื่องจริงจังในการเข้ามามีส่วนร่วมกับประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย จึงส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางจนในบางประเด็นอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพจน์ ทรัพย์ผดุงชนม์ (2547 : 71-72) ที่พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลไปทำปุ๋ยหมัก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

6. การมีส่วนร่วมประเมินผล ผลการสำรวจระดับการมีส่วนร่วมประเมินผลของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง จากกลุ่มประชากรทั้งหมดพบว่าการมีส่วนร่วมประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นของการมีส่วนร่วมการติดตามสภาพปัญหา ติดตามการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการควบคุมการปฏิบัติการตามโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปาริชาติ วัลย์เสถียร และคณะ (2543 : 152) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐต้องกำหนดนโยบาย ที่คำนึงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมท้องถิ่น

สนับสนุนกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและการเมือง รวมทั้งการสร้างช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน โดยระบบต่าง ๆ ของราชการจะต้องเอื้ออำนวยและเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วม ในขณะที่การติดตามประเมินผลและการให้การสนับสนุนในภายหลังก็เป็นสิ่งจำเป็นไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศเนติ พาจรทิศ (2547: 89-91) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือโครงการตรวจสอบ และประเมินผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้สามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้ คือ จากแบบสอบถามจะทำให้ทราบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่มีส่วนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน สมควรที่จะต้องตระหนักว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถนำทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมกันบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา ในกิจกรรมของการมีส่วนร่วมตั้งแต่ การมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลนั้น ประกอบกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับบริบทต่าง ๆ ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหาความต้องการของคนในชุมชนซึ่งผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1.1 ภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน

1.1.1 ควรให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนอย่างจริงจัง

1.1.2 จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและให้การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

1.1.3 ภาครัฐควรเป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญที่จะเป็นผู้กำหนดทิศทางการบริหารการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ

1.1.4 ควรรณรงค์ส่งเสริมและเน้นการประชาสัมพันธ์ในทุกด้านเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์นั้นจะต้องครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดรวมทั้งภาครัฐควรจัดกิจกรรมหรือโครงการ ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ขยะมูลฝอยที่ดี เช่น จัดให้ชุมชนมีการศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ ที่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ จัดตั้งโครงการคัดแยกขยะมูลฝอยที่เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนและภาครัฐ

1.2 ภาคประชาชน เนื่องจากที่ผ่านมาชุมชนมีการเข้าร่วมการพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนมีปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความเคยชินที่เห็นว่า การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ของภาครัฐ ประกอบกับไม่เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ดังนั้น

1.2.1 ต้องปลูกฝังจิตสำนึกและให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนด้วยตนเอง

1.2.2 จัดตั้งกิจกรรมหรือโครงการขยะมูลฝอยจากครัวเรือนมาทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในครัวเรือน เน้นให้เกิดการปฏิบัติได้จริงเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นในชุมชน โดยจะต้องให้ประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมกันในการจัดกิจกรรมหรือโครงการดังกล่าว

1.2.3 ประชาชนควรมีสถานที่ในการรวมตัวกันเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาของชุมชน จัดเวทีประชาคมให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกับภาครัฐ และสิ่งที่สำคัญคือประชาชนจะต้องให้ความร่วมมือกับภาครัฐจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปนั้น ผู้วิจัยที่สนใจศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยควรที่จะทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการประชุมอย่างมีส่วนร่วมต่างๆ เพื่อที่จะสามารถดึงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ เป็นการศึกษาพัฒนาการวิจัยให้กว้างออกไป โดยการจัดการประชุมอย่างมีส่วนร่วมหรือการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม นั้น สามารถที่จะทำให้ผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมประชุมได้ดี ซึ่งจะแตกต่างออกไปในการแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของการบริหารจัดการขยะมูลฝอย การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ หากมีการจัดประชุมในเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแนะนำให้ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตการณ์ร่วมด้วย เพื่อที่จะทำให้ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลในส่วนของการปฏิบัติการมีส่วนร่วม ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในด้านพฤติกรรมในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป